

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Codi: 104700

Crèdits: 6

Caràcter: FORMACIÓ BÀSICA

Matèria: HISTÒRIA

Curs: SEGON

Semestre: PRIMER

Equip docent: Laura Casassas, Núria F. Rius, Antonio Ontañón i David G. Torres

Hores de dedicació: 150h

Hores lectives: 75h

Hores autònomes: 75h

DESCRIPCIÓ DE LA MATÈRIA

Aquesta matèria és de formació bàsica i de metodologia històrica-teòrica, entenent la història i la noció genealògica com un dispositiu amb els seus mètodes i conceptes propis. L'objectiu general de la matèria és comprendre l'articulació entre processos històrics de l'era contemporània amb pràctiques i objectes culturals de les arts i els dissenys dels segles XIX-XX. En les tres assignatures que componen la matèria, s'abordan coneixements històrics i conceptuals de les arts i els dissenys; es potenciaren les eines conceptuals, historiogràfiques i discursives perquè l'estudiant sàpiga explorar, trobar, llegir i comprendre els fenòmens culturals de l'època contemporània; es promourà la seva capacitat de treball col·lectiu en els processos de discussió a l'aula; se l'introduirà en els fonaments de la recerca i en l'ús adequat de fonts documentals.

Assignatures de la matèria:

HISTÒRIA: REVOLUCIONS I MERCAT

HISTÒRIA: GUERRES I POSTGUERRES

HISTÒRIA: CAPITALISME I ÈPOCA GLOBAL

HISTÒRIA: CAPITALISME I ÈPOCA GLOBAL.

Aquesta assignatura planteja un recorregut pels principals moviments artístics, d'arts plàstiques, els dissenys i les arts aplicades des dels anys 50 fins als 90, és a dir, des de la fi de la Segona Mundial amb l'expansió del capitalisme i la divisió del món en blocs fins a la caiguda del mur de Berlín amb l'expansió de la globalització. De tal manera que l'assignatura pren una especial atenció a les relacions entre les formalitzacions creatives, el context històric i els continguts teòrics.

OBJECTIUS

Introduir-se en el coneixement dels moviments artístics i de disseny a partir de la Guerra Civil espanyola i la 2ª Guerra Mundial. Contextualitzar els fenòmens artístics, de les arts aplicades i del disseny amb els esdeveniments polítics, socials, mediambientals i culturals de l'època. Revisar el discurs jeràrquic i narratiu de la historiografia clàssica. Aplicar una metodologia d'anàlisi dels diferents aspectes conceptuals, ideològics i/o filosòfics que diferencien a cada moviment artístic particular. Analitzar els paràmetres formals de les noves tendències. Conèixer i analitzar exemples d'obres artístiques i de disseny dels períodes esmentats. Propiciar la capacitat crítica de l'alumne davant de les manifestacions artístiques i de disseny. Potenciar la reflexió personal i propiciar que el treball dels alumnes com artistes o dissenyadors sigui més ric i profund. Fomentar la realització de treballs d'investigació fets amb rigor i respectuosos.

COMPETÈNCIES

E01. Analitzar críticament, en el treball propi, les dimensions històriques i genealògiques d'objectes, fenòmens i processos en context, i entendre-ho com a factor clau per traçar línies de futur.

E02. Analitzar i relacionar teories, conceptes i sabers de les diverses àrees de coneixement (socials, científiques, de les arts i dels dissenys).

E03. Llegir, escriure i parlar de forma posicionada i crítica en i des dels entorns de treball de les arts i els dissenys, i emprar aquests recursos com un factor de construcció personal.

COMPETÈNCIES TRANSVERSALS

T01. Escoltar activament valorant les aportacions alienes per a la construcció dels propis posicionaments.

T02. Tractar la informació de forma responsable, compromesa i honesta.

T03. Gestionar eficientment el temps i els recursos.

T05. Comunicar i expressar-se eficaçment, tenint en compte el destinatari i el mitjà.

T06. Treballar de forma col·laborativa, multidisciplinària i interdisciplinària.

RESULTATS D'APRENENTATGE

RA1 (E01.4). Reconèixer la dimensió geogràfica i històrica de les arts i els dissenys.

RA2 (E01.5). Expressar en el treball propi consciència d'espècie, de classe i de gènere.

RA3 (E01.6). Identificar les pràctiques culturals del seu context.

RA4 (E02.11). Buscar noves propostes, arguments i vies de comprensió dels fenòmens artístics i culturals de l'època del

capitalisme global.

RA5 (E02.12). Efectuar observacions i anàlisis en el camp de la recerca d'informació bibliogràfica i de casos d'estudi de la història de les arts i els dissenys.

RA6 (E02.13). Reconèixer els factors més rellevants del context contemporani: ecològic, socioeconòmic, tecnocientífic, polític i cultural.

RA7 (E03.13). Participar autònomament en el treball grupal de l'aula en els processos de discussió al voltant de casos d'estudi i textos proporcionats per l'equip docent.

RA8 (E03.14). Integrar la lectura (textual, icònica, etc.) com un hàbit propi de treball.

RESULTATS D'APRENTATGE TRANSVERSALS

T01.1. Construir posicionament i criteri propis tant a partir del seu treball com a partir del diàleg amb altres propostes o agents.

T01.2. Reconèixer les qualitats del treball dels altres com a font d'aprenentatge.

T02.1. Reconèixer l'ús, límits i diferents aplicacions de dades i documents.

T03.1. Organitzar i gestionar de forma autònoma els temps en els processos d'aprenentatge i en el seu itinerari formatiu en el grau.

T03.2. Gestionar de forma eficient els recursos que estan implicats en els processos d'aprenentatge, tant els que li han estat facilitats com els que de forma autònoma adquireix.

T05.1. Organitzar les idees i transmetre-les amb eficiència i creativitat.

T05.2. Triar el mitjà adequat a cada situació comunicativa.

T06.1. Distribuir els rols en un entorn col·lectiu de treball derivat d'un projecte segons habilitats i disciplines implicades.

T06.2. Treballar de forma horitzontal i creuada en entorns col·laboratius com a font de desenvolupament personal i grupal.

CONTINGUTS

Els continguts de l'assignatura s'articulen a través de tres eixos temàtics. Dins de cada eix temàtic es desenvoluparan diferents genealogies històriques relatives a l'art, el disseny, les arts aplicades i la cultura visual. L'objectiu és triple: no perdre la consciència de la línia històrica, treballar sobre les interconnexions entre arts i disseny i, al mateix temps, poder llegir el període d'estudi des de diversos recorreguts.

1. Imperialisme, descolonització, neo-liberalisme i crisi

En aquest bloc s'analitzarà l'impacte de la Segon Guerra Mundial i la postguerra en el context de les arts i el disseny: davant de la implosió del capitalisme, des de les pràctiques creatives es desenvolupen tot un seguit de pràctiques de resistència que col·loquen la ideologia en primer pla:

- L'imaginari de l'Humanisme després de l'impacte de la 2GM, com i què representar?: la fotografia documental al món; Expressionisme abstracte i Informalisme europeu vs. Minimalisme.
- La relació amb la realitat: La influència de l'Existencialisme; Nouvelle Vague, neorealisme italià, Berlanga; Francis Bacon; Societat de consum i obsolescència programada (The Waste Makers, 1960); Disseny social i ecologia (Buckminster Fuller, Papanek, Hennessey)
- La crítica al formalisme: Minimalisme; Art conceptual "Six years 1966-1972"; Gute Form i la idea del 'bon disseny' (Styling i marketing); Exposicions de disseny al MoMA (Cranbrook, HFG Ulm, Braun...), el Grup de Treball.
- La crítica institucional: Haacke, Broodthaers, Buren, Andrea Fraser.

2. Cos

En aquest bloc es desenvoluparà la importància de la ideologia a través de la posada en primer terme del cos com a lloc d'experimentació i confrontació social:

- La performativitat: l'eclosió de la performance a finals dels anys 60 i la relació amb el feminisme (Chris Burden, Bruce Nauman, Nam June Paik, Fluxus, Valie Export, Carolee Schneemann, Guerrilla Grils, Mary Beth Edelson...)
- 1974 Global Tools (Ugo La Pietra, Andrea Branzi, Sottsass...) Gianni Péttena
- Desenvolupament de les formes domèstiques de representació: fotografia, cinema i vídeo. Usos relacionals i afectius de la tecnologia i performativitats dels codis (gènere, generació, classe social, etc.).

3. Societat Pop, de l'espectacle i la contracultura

En aquest bloc analitzarem la formació de la societat basada en la cultura pop, entesa com a desenvolupament del capitalisme, una societat avesada a l'espectacle. D'aquesta manera, revisarem les produccions en art i disseny en la seva complexitat en relació a la societat: tant des de la perspectiva celebrativa com des de les posicions crítiques.

- La cultura Pop: Expo URSS vs USA 1959; 1964: Brillo Box, Dino Gavina, Rauchenberg...; Warhol y la Factory; Videoart (Ant Farm i la Mamelles)

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

- L'imaginari de la radicalitat: Situacionisme; Comic; Cinema experimental (Jonas Mekas); Cinema underground (John Waters); Punk; Arquitectura radical i anti-disseny; 1966 Superarchitettura, (Archizoom, Superstudio, UFO, Strum, gruppo 9999); 1972 Italy: The New Domestic Landscape, Contracultura i disseny (Drop City, Whole earth catalog, pràctiques DIY, Instant City 72)

METODOLOGIA

Activitats dirigides (35%): Sessions per percebre, comprendre, pensar i comunicar. Es potenciarà el debat a partir de referents teòrics i plantejament aportats tant pels professors com pels alumnes.

Activitats supervisades (10%): Seguiment i desenvolupament de les propostes a classe, es valorarà la participació i la col·laboració. Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es desenvoluparan a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Activitats autònomes (50%): Activitat individual complementaria al treball de l'aula. Es valorarà la capacitat de relacionar i de recerca. L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin: Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc. Així mateix realitzarà un treball-síntesi de tot el procés. Les activitats d'avaluació comprenen un 5% dels crèdits. Avaluació individual o en grup del resultat general o parcials de l'assignatura. Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta.

ACTIVITATS FORMATIVES

Hores de dedicació: 150h

Hores activitats dirigides: 52,5h (35%)

Hores activitats supervisades: 15h (10%)

Hores aprenentatge autònom: 75h (50%)

Hores activitats d'avaluació: 7,5h (5%)

Activitat dirigida:

Presentació i discussió de continguts teòrics, referències i casos d'estudi i/o visites i/o presentacions d'experts.

Metodologia d'aprenentatge: Valoració i discussió crítica col·lectiva i/o exposició de continguts pràctics i debat.

Descripció: L'assignatura s'articularà a partir de 3 nusos històrics de 4 setmanes de durada (12 setmanes en total), una sessió de tutories de projecte i dues finals de presentació que l'alumne haurà d'encaixar amb la seva pròpia recerca.

A més del treball final de l'assignatura, l'alumne realitzarà diversos exercicis en el context de cada nus que implicaran la presentació pública i la recerca de materials.

Resultats d'aprenentatge: RA.2, 5, 6, 7, 8.

Activitat supervisada:

Seguiment supervisat pel professor. Discussió y posada en comú de continguts. Realització d'exercicis a l'aula o taller.

Metodologia d'aprenentatge: Assessorament sobre els processos de formalització del treball propi de l'alumne. Seguiment i tutorització dels processos metodològics i dels resultats parcials del treball propi de l'alumne. Presentació pública i discussió crítica col·lectiva.

Descripció: Els treballs es portaran a terme de manera personal i/o en grup, i es presentaran a la classe. Es realitzarà un seguiment directe dels processos de treball per tal de conèixer el nivell assolit per l'alumnat i poder incidir en aquells que tinguin més dificultats.

Resultats d'aprenentatge: RA.1, RA.3, RA.5, RA.6, RA.7, RA.8, T01.1, T01.2, T06.1, T06.2.

Activitat autònoma:

Recerca de documentació: fonts primàries, bibliografia, casos d'estudi i referents. Lectura de textos. Treball pràctic autònom.

Metodologia d'aprenentatge: Tractament de la informació, i/o lectura comprensiva de textos, i/o lectura comprensiva d'elements formals y matèrics.

Descripció: L'alumnat realitzarà els treballs encarregats amb els recursos proposats i aquells que ells mateixos trobin:

Recerca i recopilació d'informació, reflexió, anàlisi, etc. Així mateix realitzarà un dossier recopilatori de tot el procés.

Resultats d'aprenentatge: RA.1, RA.2, RA.3, RA.4, RA.5, RA.6, RA.7, T02.1, T03.1, T03.2, T05.1, T05.2.

Activitat d'avaluació:

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

Presentacions dels exercicis dels resultats parcials i/o finals.

Metodologia d'aprenentatge: Comentari i revisió, individual o en grup, d'exercicis y resultats parcials o finals.

Descripció: Entrevistes individuals o reflexions en grup del resultat general en les diferents fases d'aquesta. .

Resultats d'aprenentatge:

Cada nus històric comptarà amb les seves pròpies activitats d'avaluació per tal de valorar el procés de treball i aprenentatge en el si d'aquests. Igualment, es portaran a terme alguns exercicis de caràcter transversal amb què articular i posar en comú els coneixements adquirits en cada seminari.

Sistema d'avaluació. Treballs a realitzar:

1. Activitats i problemes a resoldre en els 4 nusos (lectures, exercicis de recerca, etc.) Total: 75%
2. Activitats a realitzar de manera transversal: Treball de síntesi. Total: 25%

RECUPERACIÓ

Criteris per poder optar a les proves de recuperació del mes de juliol:

1. La nota mínima mitjana de curs ha d'estar entre 4 i 4,99.
2. L'alumne/a ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats el pes de les quals equivalgui a un mínim de dues terceres parts de la qualificació total de l'assignatura.
3. L'assistència ha d'haver estat igual o superior al 70% de les hores lectives presencials.

BIBLIOGRAFIA

- BAYLEY, S. *Guía Conran del diseño*. Madrid: Alianza, 1996.
- BENJAMIN, W. *Obras. Libro 1*. Madrid: Abada Editores, 2008, Vol. 2.
- BÜRGER, P. *Teoría de la vanguardia*. Barcelona: Ediciones Península, 1987.
- CRUZ, M. *Filosofía contemporánea*. Madrid: Taurus, 2002.
- DE MICHELI, M. *Las vanguardias artísticas del siglo XX*. Madrid: Alianza, 1979.
- DEBORD, G. *La sociedad del espectáculo*. Valencia: Pre-Textos, 2003.
- DANTO, Arthur. *Después del fin del arte*. Barcelona: . Paidós, 1999.
- DICKIE, George. *El círculo del arte*. Barcelona: Paidós, 2005.
- DORMER, P. *El diseño desde 1945*. Barcelona: Destino, 1993.
- DORMER, P. *The new ceramics : trends traditions*. London: Thames and Hudson, 1996.
- DORMER, P.; TURNER, R. *La Nueva joyería: diseños actuales y nuevas tendencias*. Barcelona: Blume, , 1986.
- FOLCH, R. *La quimera de créixer*. Barcelona: La Magrana, 2011.
- GOSTER, H. et al. *Art since 1900*. London: Thames & Hudson, 2005.
- GASPAR, M. (ed.). *El laboratori de la joieria 1940-1990*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, 2007.
- GUASCH, A.M. *El arte último del s. XX. Del posminimalismo a lo multicultural*, Madrid, Alianza editorial, 2005
- HEINICH, N. *El paradigma del arte contemporáneo*. Madrid: Casimiro Libros, 201
- HOBSBAWN, E. *Historia del siglo XX*. Barcelona: Crítica, 1997.
- JAUJA, María Virginia (ed.). *El cristal se venga: textos, artículos e iluminaciones de José Luis Brea*. Mexico DF: RM + Fundación Jumex Arte Contemporáneo, 2016
- JAMESON, F. *El posmodernismo o la lógica cultural del capitalismo tardío*, Paidós, Barcelona, 1992
- MARZO, J. L.; MAYAYO, P. *Arte en España (1939-2015) Ideas, práctica, políticas*. Madrid: Cátedra, 2015.
- ONTAÑÓN, A.; PRIETO, J. A. (ed.). *Altres mirades sobre l'artesania*. Barcelona: Escola Massana, 2009
- ONTAÑÓN, A. (ed.). *Altres mirades sobre el disseny*. Barcelona: Escola Massana, 2004
- RAMIREZ, J. A. *Arte y arquitectura en la época del capitalismo triunfante*. Madrid: Visor, 1992.
- STANGOS, N. *Conceptos de arte moderno*. Madrid: Alianza, 1988.
- Teoria general i ecosociologia
- SENNETT, R. *El Artesano*. Barcelona: Anagrama, (2008) 2009.

ESCOLA MASSANA. CENTRE D'ART I DISSENY.

SHINER, L. *La invención del arte. Una historia cultural*. Barcelona: Paidós, (2001) 2010.

TORRENT, R.; MARIN, J. M. *Historia del diseño industrial*. Madrid: Manuales Arte Cátedra, 2005.

GASPAR, M. (ed.). *El laboratori de la joieria 1940-1990*. Barcelona: Ajuntament de Barcelona, Institut de Cultura, 2007.

PROGRAMACIÓ

L'assignatura es desplega setmanalment durant 18 setmanes, és a dir, sessió per setmana seguint la següent distribució:

Sessió 1

INICI: Inici i presentació de l'assignatura.

A partir d'aquí l'assignatura s'articula en 3 blocs o nusos històrics. Cada bloc implica quatre sessions que es divideixen en: sessions explicatives i exploratòries. Les sessions explicatives es basen en la impartició de la matèria i de les línies generals de cada bloc de manera magistral per part de l'equip docent. Les sessions exploratòries impliquen la divisió de la classe en grups de treball supervisats per l'equip docent

Sessions 2,3,4 i 5 . Bloc 1

Sessions 6, 7, 8 i 9. Bloc 2

Sessions 10,11,12,13. Bloc 3

Sessions 14 i 15 presentacions

Sessió 17

RECUPERACIÓ

Sessió 18

SESSIÓ DE TANCAMENT: Tancament de l'assignatura mitjançant entrevistes individuals.